

Pediatric Cerrahi Dergisi: 14 yılın öyküsü

Serdar SANDER

Bakırköy SSK Hastanesi, Çocuk Cerrahisi Kliniği, İstanbul

Özet

1987 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalı öğretim üyelerinin çabaları ile yaşama atılan Pediatric Cerrahi Dergisi (PCD), 1989'da başlayan 3. cildinin 2. sayısından itibaren Index to Scientific & Technical Proceedings, ISI/ISTP & B online database programına, 1990'da başlayan 4. cildinden itibaren de Excerpta Medica Data-base kapsamına alınmış, 1992'de 6. cildinden itibaren Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği'nin (TÇCD) yasal ve resmi yayın organı olarak kabul edilmiştir.

Dergi 2000 yılı sonunda 14. cildini tamamlamış, ancak bu süre içinde planlanan 42 dergi yerine biri özel sayı olmak üzere 32 dergi çıkarılmıştır.

Çalışmada 1995 yılında çıkan 9. cildin H.B. Eckstein anısına hazırlanan 1 No.lu özel sayısı dışındaki 31 dergi incelenerek PCD'nin genel özellikleri ve sorunları saptanmaya çalışılmıştır.

Dergiler; makale-olgu bildirim-deneyisel-kongrede sunulmuş yazı sayıları, yazıların ait oldukları merkezler ve bilim dalları, yazı konuları, yazarlar, yazılarda kullanılan kaynakların sayısı ve tarihleri olmak üzere çeşitli veriler kullanılarak değerlendirildi. İlk ismin çocuk cerrahi olmadığı yazılar çocuk cerrahisi dışı bilim dallarına ait olarak kabul edildi. Yazı konuları genel eğilimi yansıtabilmek amacıyla gastro-intestinal sistem, ürogenital sistem, tümörler, travma, göğüs patolojileri, enfeksiyonlar-parazitik hastalıklar, karın duvarı patolojileri ve genel konular başlıkları altında sınıflandırıldı.

Dergi özellikleri

PCD 14 yılda 32 adet çıkarılmış olup yılda ortalama 2 dergi çıkmaktadır. 31 dergide toplam 385 yazı

Adres: Dr. Serdar Sander, Ahmet Vefik Paşa Cad. Banka Apt. No: 5/3 Fındıkzade-İstanbul

Summary

Journal of the Turkish Association of Pediatric Surgeons: 14 years' story

Journal of the Turkish Association of Pediatric Surgeons (Pediatric Cerrahi Dergisi, PCD) has been born in 1987 with the great efforts of the members of the Department of Pediatric Surgery at Cerrahpaşa Medical Faculty. PCD has been indexed in Index to Scientific & Technical Proceedings, ISI/ISTP & B online database in 1989, and Excerpta Medica Database in 1990. It has been accepted as the "legal and formal" journal of the Turkish Association of the Pediatric Surgeons (TAPS) in 1992.

By the end of the year 2000; 14th. volume of the PCD has been completed, but only 31 issues and one special issue in memoriam of H.B. Eckstein (vol:9, No:1, 1995) has been published instead of the planned 42 issues in this period.

In this study, 31 issues has been reviewed for determining the general characteristics and the problems of the journal.

çıkarmıştır ve bunların 252'si (% 65) makale, 133'ü (% 35) olgu sunumlarıdır. Dergi başına ortalama 8 makale, 4 olgu sunumu düşmektedir. Yazıların 42'si

Tablo I. Çocuk cerrahisi dışı bilim dallarına ait yazılar.

Bilim dalı	Yazı sayısı
Çocuk Hast.	29
Patoloji	14
Genel Cerrahi	7
Plastik Cerrahi	7
Üroloji	6
Kalp Damar Toraks Cerr.	7
Ortopedi	5
Anesteziyoloji	4
Nükleer Tıp	4
Nöroşürüjji	3
Fizik Tedavi	1
KBB	1
Kadın Hast. ve Doğum	1
Dermatoloji	1
Adli Tıp	1
Toplam	91

Tablo II. Dergide yazısı bulunan Çocuk Cerrahisi merkezleri.

Merkez	Makale	Olgu bildirimi	Katkı oranı (n=261 yazı)
Ege Tıp	24	9	% 12.6
Cerrahpaşa Tıp	22	3	% 9.5
Erciyes Tıp	16	5	% 8
Ondokuz Mayıs Tıp	9	9	% 6.8
Ankara Tıp	11	5	% 6.1
Dicle Tıp	8	8	% 6.1
Çapa Tıp	10	5	% 5.7
Karadeniz Teknik Üniv.	7	6	% 4.9
Uludağ Tıp	5	5	% 3.8
Şişli Etfal Hast.	2	8	% 3.8
GATA	1	9	% 3.8
Dr. Sami Ulus Hast.	6	2	% 3
Marmara Tıp	5	3	% 3
Ankara SSK Hast.	6	1	% 2.6
Dokuz Eylül Tıp	3	2	% 1.9
Gazi Tıp	3	2	% 1.9
Zeynep Kamil Hast.	3	2	% 1.9
Çukurova Tıp	4	-	% 1.5
Göztepe SSK Hast.	4	-	% 1.5
Bursa Devlet Hast.	2	2	% 1.5
Selçuk Tıp	1	3	% 1.5
Bakırköy SSK Hast.	3	-	% 1.1
Fırat Tıp	1	2	% 1.1
Ankara Numune Hast.	2	-	% 0.7
Dr. Behçet Uz Hast.	1	1	% 0.7
Osman Gazi Tıp	1	1	% 0.7
Tepecik SSK Hast.	1	1	% 0.7
Harran Tıp	1	-	% 0.3
İnönü Tıp	1	-	% 0.3
Adana Numune Hast.	-	1	% 0.3
Celal Bayar Tıp	-	1	% 0.3
Eşrefpaşa Bld. Hast.	-	1	% 0.3
Konya Devlet Hast.	-	1	% 0.3

(% 10.9) deneysel, 78'i (% 20) ise çeşitli kongrelerde sunulmuş çalışmalardır. Bu rakamlar her dergide 1 adet deneysel, 2 adet kongrede sunulmuş çalışma çıktığını yansıtmaktadır. Dergide toplam 15 adet "Editöre Mektup" yayınlanmıştır.

385 yazının 33'ü (% 8.5) yabancı yazarlara, 91'i (% 24) çocuk cerrahisi dışı bilim dallarına ve 261'i (% 67.5) ülkemiz çocuk cerrahisi merkezlerine aittir. Çocuk cerrahisi dışı bilim dallarına ait yazılarda çocuk sağlığı ve hastalıkları 29 yazı ile başı çekmektedir (Tablo I).

Dergiye yazı gönderen çocuk cerrahisi merkezlerinin dağılımında bekleneceği gibi eğitim veren kliniklerin ağırlığı görülmekte, ancak TÇCD'nin anketlerinde 30'un üzerinde eğitim veren merkez bulunduğu halde; toplam 261 yazının % 43'ünün sırasıyla Ege, Cerrahpaşa, Ondokuz Mayıs, Erciyes ve Ankara Tıp Fakülteleri Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalla-

rı'na ait olması ve sayıları 50'yi aşan hizmet hastanelerinden yalnız 9'unun yazı ile katkıda bulunması dikkati çekmektedir (Tablo II).

Dergideki 385 yazının 95'i (% 25) İngilizce yayınlanmıştır. Bu 95 yazının 62'si (% 65) Türk Çocuk Cerrahisi merkezlerine, 33'ü (% 35) ise yabancı yazarlara aittir.

Çıkmış olan yazılarda 1659 yazarın adı vardır ve bunlardan 73'ü (% 4) yabancıdır. Dergide yazı başına ortalama 4, dergi başına ise 53 yazar yer almıştır.

Yayınlanan çalışmalarda toplam 5161 kaynak (yazı başına 13, dergi başına 166) kullanılmıştır. Bu kaynakların 507'si (% 10) kitaptır. Kaynakların tarihleri yayın tarihine göre değerlendirildiğinde 584'ünün (% 11) son 2 yıla, 1650'sinin (% 32) son 5 yıla ve 2216'sının (% 43) on yıldan eskiye ait olduğu görülmektedir. Genel olarak tüm yazılarda kaynakların tarihleri yayın tarihinden ortalama 11 yıl eskiye ait olup; bu rakam makalelerde 10, olgu bildirimlerinde 13 yıldır. Yayın yılına ait kaynaklar (n=61) tüm kaynakların yalnız % 2'sini oluşturmaktadır.

Türkiye kökenli 352 yazının 179'unda (% 51) Türk araştırmacılara ait 446 kaynak (yazı başına 1.2) kullanılmıştır. Yazıların konulara göre dağılımı Tablo III'te sıralanmıştır.

Tablo III. Yazıların konulara göre dağılımı.

	Makale (n=252)	Olgu bildirimi (n=133)	Toplam (n=385)
Gastrointestinal sistem	73	38	111 (% 28.8)
Ürogenital sistem	44	13	57 (% 14.8)
Tümörler	17	31	48 (% 12.4)
Travma	32	5	37 (% 9.6)
Göğüs patolojileri	23	9	32 (% 8.3)
Enfeksiyon-Parazitöz	15	10	25 (% 6.4)
Karın duvarı	9	9	18 (% 4.6)
Genel	39	18	57 (% 14.8)

Sorunlar

Bilimsel yayınların ana işlevi birikmiş bilgiyi aktarmak ve yeni üretilen bilgiyi tartışma ortamına açmak şeklinde özetlenebilir. Ayrıca yayınlar özellikle uluslararası ortamda köken aldıkları ülkenin çağdaş uygarlık düzeyinden ne kadar pay aldığını saptamada kistas oluşturduklarından bir yarışma ortamının

doğmasına, dolayısıyla da bilimsel ilerlemeye katkıda bulunmaktadır.

Alanındaki gelişmeleri neredeyse günü gününe izlemeyen uzmanın çağdışı kalacağı genelde geçerli kabul edilen bir görüştür. Ancak, günümüzde 5000'den fazlası İngilizce olan 15.000 civarında tıp dergisinde her ay yaklaşık 250.000 yazı çıkması bilgide günceli yakalamayı neredeyse olanaksız kılmaktadır. Bu gerçek, PCD gibi alanında tek olan ulusal dergilere ana işlevlerine ek olarak tanıtım ve habercilik görevlerini de yüklemektedir.

İdeal bir tıp dergisi, yeni çalışmalarını tartışma ortamına sunmalı, uluslararası kabul görmeli, alanındaki güncel gelişmelerden kendine özel okuyucu kitlesini haberdar etmeli, alanı ile ilgili her tür aktivite için kılavuz oluşturmali, ilgili diğer dallara yeterince ulaşabilmeli, canlı, yaygın ve çağdaş olmalıdır.

Eldeki sayısal verilere göre yalnız PCD'ne abone olan ve başka bir yayına ulaşma olanağı bulunmayan bir çocuk cerrahisi, en iyimser koşullarda, yılda 3 dergi alıp toplam 36 yazı okumakta, bu yazılar aracılığıyla ortalama 166 kaynağa ait bilgilerin özet/yorumunu alabilmekte, 3 deneysel çalışma inceleyebilmekte, kongrelere katılmadı ise sunulan çalışmalardan yalnız 6'sına ulaşabilmektedir. Ek olarak aynı cerrah, örneğin yapmayı düşündüğü bir ameliyatın seçimi/sonuçları konusunda bilgi edinmek için dergileri tararsa hayal kırıklığına uğrayacaktır. Çünkü, hem dergimizde şimdiye dek herhangi bir konuda ülke çapındaki çalışmalarını inceleyen bir derleme çıkmamıştır, hem de genç cerrahlara asıl bilgi desteğini vermesi beklenen eğitim merkezlerinin ancak yarısı dergiye yazı ile katkıda bulunduğu ulusal bilgi birikimini değerlendirebilme olanağı yoktur. Durum böyle olunca hizmet hastanelerinin dergideki yazı katkısının % 7 düzeyine (385 yazının 28'i) kalması doğal karşılanmalıdır. Bu düşük sayının hizmet hastanelerinin materyal yetersizliğinden çok dergiye olan ilgisizliği yansıttığı düşünülebilir. Ancak ülkemizde tıp eğitimi boyunca hiçbir merkezde bilimsel yazı yazma konusunda resmi bir ders bulunmadığı da göz önünde tutulması gereken bir faktördür.

Dergide çok az sayıda editöre mektup bulunması (toplam 15) hem çocuk cerrahisi ailesinin kendi

çocuğuna karşı gösterdiği duyarsızlığın, hem de dergimizin dağıtım yetersizliğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Çıkan yazılarda kullanılan kaynakların yaklaşık % 70'inin tarihlerinin 5 yıldan eski olması derginin değil ülkemizin bir sorunudur ve güncel yayına ulaşma olanaklarının kısıtlı olmasıyla açıklanabilir.

Yazı başına düşen Türkiye kökenli kaynak sayısının az olması beklenmesi gereken bir olgudur. Ülkemizde birkaç dergi dışında Türkçe yazıların çoğu ait olduğu hastane dışına çıkma şansına sahip olmadığından araştırmacılar bu yazılara ulaşmalarını beklemek hayaldir. Asıl üzerinde durulması gereken olgu, yazılarda-birkaç istisna dışında-aynı konuda yararlanılabilecek yazı bulunduğu halde PCD'den kaynak almama eğilimidir.

Yazıların konu dağılımı çocuk cerrahisinin ülkemizdeki durumunu hemen tam bir kesinlikle yansıtmaktadır. Halen ancak az sayıda üniversitede bulunan çocuk ürolojisi bilim dalları dışında, çocuk cerrahisi, ağırlıklı olarak genel çocuk cerrahisi işlevini üstlenmektedir.

Gelecekte ürolojinin yanısıra yenidoğan, çocuk onkolojik cerrahisi ve çocuk göğüs cerrahisi bilim dallarının ayrışmasıyla bu alanlardaki yayınların da artması beklenebilir.

Çözüm önerileri

1. Dergimizin yıllık sayısı artırılmalıdır. Bunun önündeki en büyük engellerden biri olan maliyet sorunu sembolik olan abone ücretinin artırılması, TÇCD ödentilerini dergi için ek bir ücret eklenmesiyle ve yıllık kongre gelirinin belirli bir yüzdesinin dergiye ayrılması ile kısmen aşılabılır. Ayrıca dernek üyeleri tarafından ülke çapında yürütülecek bir bağış kampanyası ile düzenli gelir getirecek sabit bir fon oluşturulması da düşünülmelidir. Abone sayısının artırılması için de yine TÇCD tarafından çocuk cerrahisi bulunan her merkez ve şehirde bir görevli belirlenmesi yararlı olacaktır.

2. Yıllık sayının ilk adımda 6'ya çıkarılması; ek sayılardan birinin Ulusal Çocuk Cerrahisi Kongresi özetlerine (yurt dışına gönderilmek üzere tamamı

İngilizce bir dergi şeklinde), birinin olabildiğince fazla sayıda kısa/tek sayfalık olgu bildirilerine, birinin ise önceden belirlenen bir ana konuya ayrılması dergiye canlılık gelmesini sağlayacaktır.

3. Dergide ulusal, uluslararası toplantı takvimleri düzenli olarak yer almalı ya da bu konu TÇCD'nin gelirini dergiye aktaracağı ayrı bir hizmet biçimi haline getirilmelidir.

4. Sayı artışı belki de herşeyden önce dergiye gönderilen yazıların bilimsel yazım kurallarına uygun hazırlanmış olmasını gerektirdiğinden, dergide konu ile ilgili düzenli bir köşe açılmalı; burada genel kuralların işlenmesinin yanısıra uluslararası yayın deneyimi olan öğretim üyelerinin dergiye-özel pratik deneyim aktarımında bulunması sağlanmalıdır.

5. Yazı gönderecek yazarların konu hakkındaki Türkçe kaynaklara ulaşabilmesinin sağlanması amacıyla dergi bünyesinde bir veri bankası oluşturulmalı, bunun için öncelikle hazır durumdaki Türk Çocuk Cerrahisi Yayınlar İndeksi geliştirilerek sürekli güncelleştirilen bir bülten haline getirilmelidir. Bu hizmetten alınacak ücret sembolik bile olsa yine dergiye katkıda bulunacaktır.

6. Çalışma sırasında dergideki yazıların çoğunda yazarların ünvan, dal ve merkezlerinin ayrı ayrı verilmediği dikkati çekmiştir. Bu ayrıntılar sayı ve merkez artışı sonucu önem kazanmaktadır. Aynı şekilde yazılarda gönderme ve yayına kabul edilme tarihlerinin bulunması gelecekte bilimsel sürecin işleyişini değerlendirmede yardımcı olacaktır.

7. Derginin en büyük eksikliklerinden birinin bilimsel bir tartışma ortamı sağlayamaması olduğu gözle çarpılmaktadır. Bunu sağlayabilmek için ilk adım olarak ayrıntılı ve özgün çalışmalarda konu ile ilgili hakem dışı otoritelerin görüş ve soruları ile yazarların verdikleri yanıtların yazı sonuna eklenmesi düşünülebilir.

8. Akademik değerlendirmelerde anahtar sözcük "bilime uluslararası düzeyde katkı" olduğu halde, yayın sayısı paniği ülkemizde son yıllarda giderek artan bir yerel dergi enflasyonu yaratmıştır. Artık özel hastaneler tarafından bile çıkarılan, kısıtlı bir bölgede dağıtılan ve ne yazık ki çoğu kez bir aile şirketi şeklinde çalışan bu tip dergilere gönderilen yazılar yaratıcı insan gücünün israfına yol açmaktadır. Çocuk cerrahları asıl olarak kendi dergilerini uluslararası indekslere kabul ettirmek için çalışmalıdır. Bunun başlıca koşulu PCD'yi yayın gönderme sıralamasında uluslararası dergilerin ardından ikinci sıraya koymalarıdır. Yerel dergilerde görev alarak yazı çağrısında bulunan üyelerimizin asıl çağrısı PCD için yapmaları gerektiğinin bilincine varmaları dergimize yeterli bir yayın akışının sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Aynı şekilde çeşitli kongrelerin düzenleme kurullarında yer alan üyelerimizin bir PCD standı kurmak için çalışmaları ve başta dergi "Yardımcı Editörleri" olmak üzere tüm üyelerimizin katıldıkları diğer dal kongrelerinde inceleyerek alanımızı ilgilendirdiğini düşündükleri sunumların sahiplerine PCD'ye yazma davetinde bulunmayı görev edinmeleri sürekli bir yayın akışı ve derginin diğer dallara tanıtımında yarar sağlayacaktır.

9. Her yıl ulusal kongre sonunda geniş katılımlı bir "Dergi Oturumu" düzenlenmesi sorunlar ve çözümleri konusunda yol gösterici olacaktır.

Sonuç olarak; ilk sayısı hocamız sayın Prof. Dr. Akgün Hiçsönmez tarafından "Yenidoğan" olarak tanımlanan PCD, tüm aksaklıklara karşın yenidoğan dönemini atlatabilmiş ama geçen 14 yılın ardından hala emekleme döneminden çıkamamış bir çocuktur. Bu çocuğa tüm çocuk cerrahisi ailesi sahip çıkmalı ve gelişiminde aktif rol oynamalıdır.